

Israël, Jeruzalem en de tweestatenoplossing

Mr. Andrew Tucker, thinc.

Precies 100 jaar geleden gebeurde er iets heel bijzonders. Op 25 april 1920 hebben Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Italië, Japan en de VS een van de belangrijkste beslissingen in de geschiedenis genomen in de badplaats San Remo aan de Italiaans Riviera. Zij besloten namelijk om de Balfourverklaring (1917) van de Britse regering uit te voeren: Zij beloofden er voor te zorgen dat er een "Joods tehuis in Palestina" tot stand zou komen, waar de civiele en religieuze rechten van alle niet-Joodse inwoners ook beschermd zouden worden. Dat besluit werd in 1922 door de internationale gemeenschap bekrachtigd in de vorm van het Mandaat van Palestina.

Daarmee hebben de naties beloofd, dat Joden een 'veilige haven' zouden ontvangen in het land van hun voorouders 'van Dan tot Berseba'. Het Mandaatstelsel – dus ook de belofte aan het Joodse volk - werd in het Convenant van de Volkenbond een *sacred trust of civilization* genoemd.

Sindsdien hebben de volkeren er alles aan gedaan om onder die belofte uit te komen. Vanaf de eerste dag werd de legitimiteit van het zionisme – het stichten van een Joods tehuis in Palestina - ter discussie gesteld. Talloze plannen zijn bedacht om het land te verdelen.

Toch, als een wonder, is in mei 1948 de staat Israël uitgeroepen, gedurende een oorlog waarin de Joden voor hun leven moesten vechten, en slechts een paar jaar nadat in Europa het Joodse volk bijna was uitgemoord. Kort daarna werd Israël door de VN als volwaardig lid van de internationale gemeenschap omarmd.

Het was van korte duur. Vanaf dat moment is er geen ander land ter wereld waarover zo veel, zo vaak en met zo veel emotie gesproken wordt, en waarvan het bestaansrecht onder vuur ligt. Mogen de Joden hun eigen land hebben? Waar moeten de grenzen liggen? Mag er überhaupt een Joodse staat bestaan? En mag dat land Jeruzalem als zijn hoofdstad beschouwen? Sinds 1945 zijn de Verenigde Naties het voornaamste (maar zeker niet het enige) forum waar die discussie plaatsvindt; eindeloos veel resoluties, rapporten en plannen tegen Israël. Alleen al in 2019 kwamen er uit de Algemene Vergadering van de VN acht veroordelingen van Israël tegenover vijf van alle andere landen in de wereld.

Het lijkt erop dat de zaak nu tot een climax komt. Op dit moment buigen de rechters van de twee belangrijkste internationale tribunalen zich over de vraag, of 'Palestina' een staat is. Allebei de tribunalen zijn in Nederland gevestigd. In het Internationaal Gerechtshof (dat in het Vredespaleis zetelt) heeft 'de staat Palestina' de VS aangeklaagd vanwege het verplaatsen van zijn ambassade in Israël van Tel Aviv naar Jeruzalem in 2018. Dat mag niet, zeggen de Palestijnen, want Jeruzalem ligt niet in Israël. Een paar honderd meter verderop, in het Internationaal Strafhof, heeft de Aanklager besloten dat Israëlische leiders vervolgd dienen te worden vanwege vermeende 'oorlogsmisdaden in Palestina'. Onder het begrip 'oorlogsmisdaden' wordt onder andere verstaan het toelaten door de staat Israël dat Joden in de Oude Stad van Jeruzalem wonen en ook in Judea en Samaria. De Aanklager, mw. Bensouda heeft de rechters van het Hof gevraagd om te bevestigen dat de 'staat Palestina' bestaat. Zij erkent dat 'Palestina' niet aan de gewone criteria voldoet (m.n. dat er geen effectieve regering is die gezag heeft over het hele gebied), maar bepleit dat in dit geval een uitzondering moet worden gemaakt.

Uitspraken in beide zaken worden de komende maanden verwacht. Als deze rechters het bestaan van 'Palestina' erkennen, is er grote kans dat hun uitspraken gebruikt zullen worden om Israël steeds meer onder druk te zetten om terug te trekken uit de betwiste gebieden, de 'nederzettingen' (d.w.z. de Joodse dorpen en steden) te ontmantelen, en het verdelen van Jeruzalem toe te laten.

Mr. Andrew Tucker is jurist, gespecialiseerd op internationaal recht en werkt voor The Hague Initiative for International Co-operation (thinc.),

thinc.
THE HAGUE INITIATIVE
for INTERNATIONAL CO-OPERATION

een denktank rond internationaalrechtelijke kwesties met betrekking tot Israël.

Behoeftte aan vriendschap

Binyomin Jacobs, opperrabbijn

Mijn dierbare vriend en broeder,

Vergeef mij dat ik ongevraagd mijn hart laat spreken en je wellicht onnodig en zeker ongewild belast. Maar juist omdat we vrienden zijn, jij een christen en ik een Jood, durf ik dat te doen.

Het was goed dat onze Minister-President na 75 jaar excuus aanbood voor het handelen van de Nederlandse regering tijdens de Holocaust. Eindelijk en laat, hoorde ik velen verzuchten. En voor de meerderheid van de overlevenden komt het helaas te laat. En toch vind ik het helemaal niet laat en zeker niet te laat. Ik vind de timing als ik goed nadenk eigenlijk perfect.

Zo'n vijftig jaar geleden was dat excuus niet zo nodig. Nederland stond namelijk pal achter Israël en was dus pro-Joods, ver verwijderd van enige vorm van antisemitisme. Misschien speelde schuldbesef mee, maar wat het ook geweest moge zijn: antisemitisme bestond niet en als het er wel was, was het onzichtbaar.

Hoe anders helaas vandaag. Mijn kinderen en kleinkinderen zitten op school achter een muur die doet denken aan de muur van de zwaarbewaakte strafgevangenis in Vught. Achter de muur de eigen beveiliging, dan de politiecamera's en als klap op de vuurpijl: de Koninklijke Marechaussee met pantserwagens en gewapend. Natuurlijk begrijp ik dat het hier geen antisemitisme betreft en dat de marechaussee die hier staat een andere taak heeft dan de marechaussee die in de oorlog Doorgangskamp Westerbork bewaakte. Heden bestaan er überhaupt geen antisemieten meer. Ze heten nu antizionisten.

Maar ja, denk ik dan, aan excuses geen gebrek. Zo'n 90% van mijn familie werd 'op transport gesteld' om nimmer weer te keren. Ze waren geen zionisten, want de staat Israël bestond nog niet. Nee, mijn ouders hadden het verkeerde ras. En hun overgrootouders waren de zogenaamde veroorzakers van de pest, een soort kwaadaardig virus. En hún voorouders hadden het verkeerde geloof ... en ik ben dus zionist, de moderne versie van de Jood. Een Nederlandse parlementariër legde mij uit dat antizionisme iets anders is als antisemitisme. Hij bracht een logisch lijkende scheiding aan. Tot we samen letterlijk in een van de gaskamers van Auschwitz stonden en we samen tot de onweerlegbare conclusie kwamen dat antisemitisme volstrekt irreal is, totaal onlogisch en daardoor niet beredeneerbaar en niet begrijpbaar.

En daarom maak ik me zorgen. Wij Joden zijn een klein volk. Ja, we hebben Israël. Mijn ouders hadden geen plek om naartoe te vluchten, ik wel. Maar desondanks: ik ben niet bevreesd, maar voel wel behoefte aan vriendschap en solidariteit, juist vanuit jouw geloofsgemeenschap. Ik weet dat de verbondenheid met de Joodse gemeenschap niet ter discussie staat, maar de verbondenheid met het land Israël wel. En daar ligt nu net het pijnpunt, ik hoop dat je dat kunt aanvoelen: Israël=Joden en Joden=Israël. Antizionisme en antisemitisme zijn geen broertje en zusje meer: het is een en hetzelfde, het zijn synoniemen. En omdat het synoniemen zijn, had ik verwacht dat op z'n minst jouw christelijke achterban ons zou steunen, de Jood en Israël.

Vanuit vriendschap.

(Deze brief schreef opperrabbijn Jacobs aan Roger van Oordt, directeur van Christenen voor Israël.)

Binyomin Jacobs werd in 2008 benoemd tot opperrabbijn van het Interprovinciaal Opperrabbinat. Al veertig jaar is hij woordvoerder van de Joodse gemeenschap in Nederland, en actief in de strijd tegen antisemitisme.

ipor
התנועה היראשית למאבק נגד אנטישמיות

Antisemitisme in Nederland anno 2020

Hanna Luden

“Mij krijgen ze niet bang”, zei de restauranteigenaar van koosjer restaurant HaCarmel in Amsterdam, bij wiens deur begin januari een verdacht pakket werd aangetroffen. Dit was niet het eerste incident rond dit Joodse restaurant. De beveiliging van Joodse instellingen moest en is in de afgelopen jaren sterk opgeschroefd en ook Joodse zaken worden in de gaten gehouden. De politie trad kordaat op, en gelukkig bleek het ‘slechts’ om een nepbom te gaan. Moeten Joden bang zijn in Nederland? In Europa? Moeten zij voor hun veiligheid vrezen omdat ze Joods zijn?

Het jaar 2019 zag meerdere gewelddadige incidenten tegen Joden, en hoewel ons in Nederland drama’s als in Halle en New Jersey gelukkig bespaard zijn gebleven, kunnen we niet stellen dat het hier ‘stil’ was wat antisemitisme betreft. In de Monitor Antisemitische Incidenten 2019 telde het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI) 182 antisemitische incidenten, het hoogste aantal gemeten sinds de organisatie de jaarlijkse monitor begon in 1982. Een grote meerderheid aan incidenten wordt overigens nooit gemeld. De afgelopen jaren signaleren wij een verschuiving van antisemitische activiteiten naar het online domein. In 2019 registreerden wij 127 online incidenten, maar de totale omvang inschatten is onmogelijk. De strijd tegen deze vorm van antisemitisme staat nog in de kinderschoenen, maar verdient hoge prioriteit. In 2019 zagen we een groei in een aantal verschijningsvormen van antisemitisme: de opmars van complottheorieën, extreemrechts, extreemlinks, Holocaustontkenning en klassieke stereotypen over Joden.

Het beeld van Joden als manipulatieve en sinistere macht achter de schermen is oeroud. Tegenwoordig beschuldigt extreemrechts de Joden ervan de immigratie van ‘vieze bruine buitenlanders’ te bevorderen, om het blanke ras te vervuilen, te ‘vervangen’ en uit te roeien. Zoals een optocht van Trump-aanhangers en Ku Klux Klanleden in poloshirts scandeerde in Charlottesville: “Jews will not replace us!” Dit werd in de een of de andere vorm herhaald door iedere synagogeschutter uit de afgelopen paar jaar.

Antizionisme is volgens velen iets fundamenteel anders dan antisemitisme. Maar het vormt vaak een dekmantel voor antisemitisme. Wie het zionisme verwerpt als vorm van nationalisme, zonder vergelijkbaar over andere vormen van nationalisme te oordelen, hanteert een dubbele standaard. Wie het bestaan van de staat Israël wil terugdraaien, maar tegelijk wel een uitsluitend Palestijnse staat wil zien, gaat verder dan dat. Wat ook verder gaat, is de beschuldiging dat Israël verantwoordelijk zou zijn voor de slechte positie van de Palestijnse vrouw en andere misstanden in de Palestijnse samenleving. Als Israël Palestijnen werkgelegenheid biedt, wordt dit geboycot omdat het ‘illegaal’ zou zijn, terwijl die werkgelegenheid juist voor het levensonderhoud van veel Palestijnen van groot belang is. Daarbij sluiten velen de ogen voor de misstanden en mensenrechtenschendingen van de Palestijnse Autoriteit die doorgaat met terreurdaden en de oproep om Israël te vernietigen.

Niet zelden wordt de herinnering aan de Holocaust misbruikt om Israël te veroordelen. Zulke redeneringen stellen dan dat Joden vanwege wat hen is aangedaan tijdens de Holocaust met strengere morele maatstaven mogen worden beoordeeld dan anderen. In plaats van de vraag: wat kunnen wij als mensen leren van de Holocaust, klinkt dan het verwijt: ‘dit is verwerpelijk, want uitgerekend jullie zouden beter moeten weten’.

Dan zijn er nog de antisemitische spreekkoren in voetbalstadions. Fans van clubs uit heel Nederland hebben zich dit jaar in recordaantallen schuldig gemaakt aan spreekkoren als ‘ Hamas, Hamas, alle Joden aan het gas’, bij menige wedstrijd tegen Ajax.

Laat haat en discriminatie niet verborgen blijven. Het is een maatschappelijk probleem dat iedereen aangaat.

Blijf alert en accepteer het niet. Ook wanneer het tegen een ander wordt gericht. Het mag niet ‘normaal’ worden. Meld antisemitische voorvallen. Hoe beter het probleem in kaart gebracht wordt, hoe beter het bestreden kan worden.

Hanna Luden werd geboren en groeide op in Israël. Sinds 1985 woont ze in Nederland en sinds 2015 is ze directeur van het Centrum Informatie en Documentatie Israël waar ze zich inzet tegen antisemitisme

CIDI centrum
informatie en
documentatie
ISRAËL

en voor een betere
begripsvorming over Israël.

Het ‘nieuwe’ antisemitisme

Dr. Bart Wallet

Een steekpartij bij een synagoge in Berlijn, een aanslag op een synagoge in Halle, elf slachtoffers bij een aanslag op een synagoge in Pittsburgh en antisemitische karikaturen op het carnaval in Aalst. Zomaar een greep uit het recente nieuws. Bij de analyses hierover duikt vaak het begrippenpaar ‘nieuw antisemitisme’ op. Maar is het wel ‘nieuw’? Je kunt historisch over antisemitisme spreken, dus vanaf het moment dat het woord bestaat, maar je kunt ook een generieke benadering hanteren: antisemitisme is een probleem dat vanaf de Oudheid tot op heden in steeds weer nieuwe gedaanten opduikt: Jodenhaat.

De Amerikaans-Palestijnse intellectueel Edward Said opperde het idee van een ‘cultureel archief’: overgeleverde ideeën, beelden, metaforen uit onze culturele identiteit bepalen ons beeld van anderen. Deze notie is bij uitstek toe te passen op het verschijnsel antisemitisme: vanaf de Oudheid zijn in de Europese cultuur ideeën, beelden en stereotypen over Joden ontwikkeld, die zich in het collectieve geheugen hebben genesteld. De Jood als geldzuchtige, als kindermoordenaar, als samenzweerder ... Wanneer zich iets voordoet, kan uit dit repertoire worden geput als verklaring.

Rond 1875 werd voor het eerst het woord ‘antisemitisme’ gebruikt. Het duidde een nieuwe politieke ideologie aan, die meende dat, om te komen tot een ideale harmonieuze samenleving, de Joden geweerd moesten worden. Het antisemitisme was principieel een antiliberaal ideologie. De gelijkheid van Joden in de samenleving symboliseerde de triomf van het liberalisme. Naar echte, reële Joden werd gekeken door de bril van deze abstractie.

In 1960, tijdens de Koude Oorlog, ontwaarde de Franse filosoof Jean-Paul Sartre een paradoxaal ‘nieuw antisemitisme’ in het communisme. Het communisme beoogde solidariteit, waarbij categorieën als natie, ras en nationalisme hun relevantie verloren. Maar Joden werden als een probleemcategorie aangemerkt. Omdat zij niet alleen in de Sovjet-Unie, maar ook in Europa, de Verenigde Staten en Israël te vinden waren, werd iedere Jood ervan verdacht met buitenlandse soortgenoten te heulen.

In dit ‘nieuwe antisemitisme’ ging ook antizionisme een rol spelen. In 1975 werd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties een onheilspellende resolutie aangenomen waarin werd gesteld: zionisme = racisme. Zionisme werd nu gezien als imperialistisch en kolonialistisch. Om een zionist te definiëren, kon echter niet volstaan worden met de beschrijven van een set politieke overtuigingen, maar werd gegrepen naar de etnische categorie van ‘Jood’. Iedere Jood was in potentie een zionist en daarom een mogelijke bedreiging. Met een verwijzing naar het Israëlische beleid richting de Palestijnen kon bovendien nog een extra beweging gemaakt worden: Joden mochten tijdens de Tweede Wereldoorlog slachtoffers van racisme zijn geworden, in Israël waren zij daders geworden. De Joden konden worden afgeschilderd als de nieuwe nazi’s.

Jodenhaat doet zich telkens in nieuwe vormen voor. Vandaag de dag is, met de opkomst van sociale media, het antisemitisme deels uit de taboesfeer gehaald en heeft het een sterk mondiaal karakter gekregen. Voor paniek is geen reden. Tegelijkertijd moet er ook niet weggekeken worden: er is wel degelijk een probleem met antisemitisme in de samenleving en dat komt uit verschillende hoeken. Antisemitisme is uiteindelijk niet een probleem van Joden, maar van de samenleving als geheel. Het herstel moet dan ook precies dáár vandaan komen.

Dr. Bart Wallet is historicus aan de Vrije Universiteit in Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam. Zijn specialisatie is Joodse geschiedenis, met name de vroeg-moderne en moderne geschiedenis van Joden in Nederland.